

רש"י

מסורת הש"ס

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים

ר"ן

נג.

עין משפט
נר מצוה

י' א מ"י פ"ט מהל'
נדרים הלכה י' סמג
לאון מ"י טו"ע י"ד
סמג י"ז טע"י י'
י' ב מ"י טו"ע שם
דג"ה:
ב' ג מ"י טו"ע שם
טע"י טו:
ב' ד מ"י טו"ע שם
טע"י פ:
י' ה מ"י טו"ע שם
טע"י טו:
י' ו מ"י טו"ע שם ה' י
טו"ע שם טע"י י'
י' ז מ"י טו"ע שם הלכה
י' טו"ע שם טע"י
פ:

מוסף רש"י

בקפלוטות. כרמי (ביצה
י' ע"ז דח).

תוספות

מהם ועד נשענין אשם
אדם אומר שאל יאכל בשר
עד זמן פלוני שאסור בדרוש
דאם בזה תאכל דאי יואל
מהם אסור ה"ל נתינת טעם
אסור דמיתה לה להדי:
הנודר מן החמרים מותר
בדבש. פירוש חלמך קונס
תמרים עלי מותר בדבש
היולא מהם דבש אקרי
תמרים [נא אקריין] וקשה
למאי לא תנא הנה דקדמי
בשאר בני תמרים אלו שאני
טועם אסור ביולא מהם:
התבונות. עניני קשים
ועתה לאכל מותר בחומץ
היולא מין: כל ששם
תולדותיו עילוי. פירוש שאני
מפסיד שמו להאשון כמו
דבש תמרים ששם תמרים
עליו נדר בתמרים אסור
דבש: והבנים בתרין.
בגמ' פריך היינו מנא
קמא: מותר בין תפוחים.
דקמא יין דעניני קאמר:
מותר בשמן שושמין.
דקמא שמן הוא שמן זית:
מותר בדבש תמרים.
דקמא דכו וכו דבש
דקמא: מותר בחומץ
התבונות. דקמא חומץ מין
טוב שחמץ. מן חבירין
מותר בקפלוטות. אע"פ
שממין כרשין מן גלו שיש
לן שם לוי: מן הירק
סבה מותר בירק שדה.
דקמא ירק של גינה:
הבנים היינו ת"ק. דברי
דבש תמרים איכא בינייהו
דמאי כי כל שדרכו לאכול
כי ומייר ששם תולדות
עליו דלתיכ לית ליה
[הנודר] דמותר מותר בין
וכל שאין דרכו לאכול כגון
תבונות שאין דרכו לאכול
וחומץ חלש דרכו לאכול:
נדר בו אינו אסור אלא
ביצא ממנו. ת"ק לית ליה
דברי שממין ותבנים אית
ליה דברי שממין [ולאו]
לגמרי כרש' סבירא לן
דחלי דבש תמרים לא
סביר כותייה אלא דנייה
דקמא וי"ק. ותבנים
מחירין תמרים לאכול
דבש אלא בתבונות להדי
שירין בחומץ וקשה דהו

כולי האי לדיוקא משמע דעמיה אכל מאי דנפיק מינייהו. וכי תימא
תינה בשאני טועם כיון דלא כריך וקאמר אפושאי אסורא הוא אכל
שאני אכל מאי איכא למימר דהא כיון דלא סגי ליה אס אמר קונס
פירות האלו דאי הכי משמע בין באכילה בין בהנאה ואיהו לא צעי
למסרינהו אלא באכילה הלכך כי אמר
שאני אכל ליכא שום הוכחה למישר
אפילו ביולא מהן איכא למימר דכיון
דהוה מאי למימר קונס פירות האלו
באכילה עלי וקאמר שאני אכל אף
יולא מהן משמע. ואמרו לפי זה דבשבוטה
דלא מאי למימר באכילה עלי דלשון
נדר הוא ועל כרחיה אית ליה למימר
שאני אכל לא מיתסר ביולא מהן.
ואחרים אומרים זה הוא דעת
הרמב"ם ז"ל דלא שנה נדר ולא שנה
שבוטה דלאו משום יתורא דלישנה
הוא אלא משום צעמון מוכיח כן
דלשון שאני אכל ושאינו טועם משמע
שאסור כל אכילה וטעמה הבאה מהם:
בתנאי' הנודר מן הפתמים וכו'
מספונות מותר בחומץ פסונות.
מספונות ענינים שאינם מתבשלים
ועומדים צימי החורף: כל ששם
פולדו קרויה עליו. כגון דבש תמרים
וחומץ ספונות: ותבנים **מחירים.**
בגמרא פריך היינו ת"ק. ואיכא למידק
תנא קמא מני לא ר' יוסי ולא רבנן
דהא אמרינן לעיל [נב:] בפלוגתא דקוס
וחלז דכל היכא דקרו ליה קומא
דחלזא אסור אפילו לרבנן ודבש
תמרים וחומץ ספונות ליתסר מהאי
טעמא [י"ל] דלא דמי דלילו גבי קוס
דחלז הקוס לא נשתנה מצורה לזורה
דמעיקרא נמי כשהיה מעורב בחלז
באותה צורה עממה היה אכל הכא
הרי נשתנה הגוף. הרשב"א ז"ל. ועוד
דבסוק כי קרי ליה קומא דחלזא מפני
שעדין תורת חלז עליו קרו ליה ולא
להפריש בין זה לאחר שאין נקרא קוס
לא
אלא כי אמרו דבש תמרים וספונות עליהן אלא להפריש בין דבש תמרים
לדבש אחר ובין חומץ ספונות לחומץ אחר: **גב' תבנים היינו ס"ק איכא בינייהו הא דמניא כלל אר"ש [נב:] שדרכו לאכול ודרכו**
היולא ממנו לאכול כגון סמרים ודבש סמרים נדר בו אסור ביולא ממנו [נב] **ביולא ממנו אסור בו וכל שאין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו**
לאכול נדר בו אסור ביולא ממנו. כך גרסין בהלכות הרמב"ם ז"ל. וה"פ דבזה פליגי ת"ק פליגי אדרשב"א בתרומתו דסבירא ליה לתנא
קמא דבין דרכו לאכול בין אין דרכו לאכול אסור בו ולא ביולא ממנו ורשב"א סבירא ליה דבשדרכו [לאכול] ודרכו היולא ממנו לאכול
אסור בשניהם ובשאיין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו לאכול אסור ביולא ממנו ולא בו ובהא מפיק ליה לת"ק לגמרי. ור' יהודה בן במיהל
סבר לה כר"ש בדרכו [לאכול] ודרכו היולא ממנו לאכול דאסור בשניהם ופליגי עליה בשאיין דרכו לאכול ודרכו היולא ממנו לאכול דרבי יהודה
בן במיהל לא שני ליה ומיתסר נמי בתרומתו ורשב"א שני ליה ולא מיתסר אלא ביולא ממנו. ורבנן בתראי דמתנאי' היינו ר' שמעון בן אלעזר
וסבירא דידהו קאי אלא דרכו לאכול דשרי הוא גופי. ומשמע על דמשום הכי משמע ממלתיה דלאהי גוואל [קאן] מדקמא סתמא ותבנים מותרים
למשמע דלתרומתו פליגי ובמאי [נשון] ת"ק ור' יהודה לאיסורא שרי אינהו ומש"פ פטורא דאספונות קאי דאיכא טעמא להיתסר דמשום שאין
דרכו לאכול איכא למימר דלא נתכוון אלא ליואל מהן דלתמרים דשוו נמי תרומתו לאיסורא ליכא למימר דשרי רבנן בתראי מן התמרים דלישרי
בתמרים גופייהו ליכא טעמא להיתסר: ולענין הלכה קיימא לן כתנא קמא דבין בתמרים בין בספונות אינו אסור אלא בהן אכל לא
דבש וחומץ שלהן: **בתנאי' הנודר מן היין מותר ביין פסונות.** דכיון שיש לו שם לוי לא מיקרי יין סתם: **מותר בקפלוטות.** דלא הוי
בכלל כרישין: **מותר בירקות השדה.** דקמא ירק לא משמע אלא ירק גינה: **אספונות.** מין כרוב הוא: **אסור מן המקפה.** מבשיל ענ
של גריסין ואסור משום דקרו ליה מקפה דגריסין: **ר' יוסי מסייר.** דבאמריה קרו למקפה מקפה ולגריסין גריסין: **אסור בשום.** משום דמקפה
כולל כל דבר קפוי ועצה ושום נמי קרוי מקפה על שם שממחין אותו צמעת מים ונאכל צק: **מותר לנוס חיים.** שהכוסם אינו כוסם אחת
אחת צפני עממה אכל פת כיון שהוא גוף אחד חיטה מיקרי. והכי איתא בירושלמי דגרסין תבנים [וספין] חטה ואת מר כן בתמיה אמר רבי יוסי
ארכא דבר שנה ממתי פיתה נקטה: ומימר בריך דברא דהא חיתתא: **גב' מותר בשמן שושמין.** דבא"י אינן מתקפסין כלל אלא בשמן זית:
ספק איסורא להומרא. וכיון דאיכא מיעוטא דמתקפסי מההוא מינא איכא לספוקי דלמא אפי' לאלו נתכוין: **אסור בירקות הגינה.** דקמא
ירק של גינה משמע ולא ירק שדה שיש לו שם לוי מיהו אפי' הנודר מן היין אסור בחמרא מבשיל. וכן כתב הרמב"ם ז"ל ולא דמי לירקות
השדה דהני מינא אחרינא יניהו אכל חמרא וחמרא מבשיל חד מינא יניהו ומפני שנתבשל לא הפסיד שמו: **בשביעות אסור בירקות**
השדה. אס נדר בשביעות א"ל לומר שנתכוון לירק גינה דהא אין זורעין ולא נועטין בשביעות אלא ודאי לירק השדה שעולה מאליו נתכוון:

בתנאי' מן הספונות. היינו ענינים קשים שמניתן בכרס כל ימי
הסמי ועושין מהן חומץ: כל ששם **פולדו קרויה עליו.** כגון חומץ
זה שיאל ממנו קרוי נמי על שם אמו חומץ ספונות ולא חומץ סתם:
נדר ממנו אסור ביולא וכו'. והכי נמי כי נדר בספונות אסור נמי
בחומץ היולא ממנו: **וחכמים מחירים.**
וקא פריך בגמרא היינו תנא קמא
דקמי מותר בחומץ ספונות: **גב' נדר בו.** בתמרים: **אסור ביולא ממנו.**
דבש תמרים: כל שאין דרכו לאכול
כגון ספונות דדרכו היולא ממנו
לאכול וכן עממן אין דרכן לאכול. תנא
קמא דמתניתין דלמך מותר בחומץ
ספונות לית ליה דרכי שמעון בן
אלעזר אלא קסבר נדר בו אין אסור
אלא בו אע"ג שאין דרכו לאכול
וחכמים תנא בתרא אית להו דרכי
שמעון בן אלעזר ודקמי וחכמים
מתירים בו גופו אכל ביולא ממנו
לא דאין אסור אלא ביולא ממנו
והיינו כר' שמעון בן אלעזר דלמך
לא נתכוון זה כי ורבי יהודה בן
במיהל היה אסור בו וביולא הימנו:
בתנאי' מן השמן. משמע שמן זית
להכי מותר בשמן שושמין: **כרישין.** [נב]
קטניות: **מותר בירקות השדה.** דהיינו
שם לוי ירק השדה ולא ירק סתם:
גב' מותר בשמן שושמין. לפי שאין
מאי צאי' שמן שושמין אלא שמן זית
ובאותו שמן נדר: **מזה ומזה.** משמן
זית ומשמן שושמין: **ספק איסורא**
להומרא. ומשמין מסתפקין בו נדר
בין רב בין מעט: **אסור בירקות**
הגינה. גריסין המור"ה במסכת"א ז"ל.
ומותר בירקות השדה: עליהן סומכין
בשביעות שהפקירו הגנות לעניים
ואין מסתפקין אלא בירקות השדה:
גמ'

בירקות הגינה אמר רבי

[א] [תוספתא פ"ג ע"א],
[ב] [מכאן ע"ג: וי"ל],
[ג] [נ"ל ובשביעות אסור
בירקות השדה שעליהן כ"ו],
[ד] [פ"ט מהל' נדרים הלכה
י"ד], [ט] [ס"ו], [י] [מנא עד
סוף המנאי' ש"ך לע"פ,
י' בירושלמי: נקטיה]

הגהות הב"ח

[א] גמ' שדרכו לאכול. וכן
בכל העמוד: (ב) רש"י
ד"ה כרישין קטנים
קפלוטות גדולים הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' נדר בו אסור. נ"ב
ניסתא הירושלמי מותר וכן
עיקר: [ב] שם מיואל ממנו
אסור. נ"ב מותר ככ"ע
[ועי' בהג"א י"ד ס' ו]
וכפ"ה ר"י ס' י"ח
ר"מ תבוס' וי"ד הרמב"ם
ופסקי חכמים:

פירוש הרא"ש

בתנאי' ספונות. ענינים
קשים ונשארין צפונים עד
ימות הסמי ואין ראויין
ליין ועושין מהם חומץ
ואית דגריסין ספונות כמו
סופי ענינים: כל ששם
תולדותיו קרויה עילוי. אף
כי נשתנה מכתה על שם
עיקריו מנו דבש תמרים
וחומץ ספונות: והבנים
בתרין. בגמרא פריך
היינו ת"ק: **גב' כל שאין**
דרכו לאכול ודרכו
היולא ממנו לאכול. וכן
ספונות ת"ק פליגי אדר"ש
בין דבש תמרים שיש
בין דבש ספונות דרבנן שרי
בתרומתו ואסרי ספונות
גופייהו ור"ש אסור בדבש
תמרים וחומץ ספונות
ומתיר ספונות ורבנן
בתראי קיימי אלא דקאמר
ת"ק מן הספונות מותר
בחומץ ספונות אלא
בספונות גופייהו אסור
וחכמים מותרים ספונות
גופייהו: **בתנאי' ספני**
שהוא שם לוי. אכילה
קאי: **גב' בירקות שדה.**
אין קריין ירק סתם
והיה לומר לירקות הענין
כר' תנא שם לירק ולומר
ירקות שדה וכן כולל: אבל
לפי שאין ירקות גינה מניין
שאין גילס כלל עבודה
ואוכלין ירקות שדה לפיכך
גלסן העולם ירקות סתם
הוא ירקות שדה:

לה למיתני ותבנים אסורין בספונות ור"ש פי' לפי מה שפירש דספונות אין דרכן לאכול אלא היולא מהם יש לפיכך ת"ק ורבי יהודה בן במיהל לית להו דר"ש בן אלעזר דאסור בספונות היולא אסור אלא
ביולא מהם וי"ל איכא בינייהו דמ"ק נקט מן התמרים מותר בדבש משמע דדוקא בתמרים וספונות ששם ראויין אסור בהם ומותר ביולא מהם הא נדר בתמרים שאינם ראויין לאכול אסור בין בהם בין ביולא מהם:
בשאר בני שבוע אסור בירקות גינה ומותר בירקות שדה. דקמא מירקות גינה נדר בירקות שדה יש להם שם על לוי בכל שאר שני שבו מירסא שמעון לה דקמא מותר בירקות שדה אלא אסור בירקות גינה
אכל ספק אלא תרין ליה: בבשביעות. פירוש שנה בשביעות בירקות שדה מניין בשביעות ששם מאלוין אכל ירקות גינה אינם באין אלא על ידי זריעה הלכך סתם ירקות בשביעות ירקות שדה היא: בארץ ישראל.
דקמא שמן שלהן על זית: מזה דרביא. ויד' בתר רבא. ונ"ל נתכוין לאסור עממין אלא באותו מין שמתקפס הרוב קמ"ל דגם אלוהו מתקפסין דאסור אסור עממין: